

Україна має вибір

Україні не уникнути регіональної інтеграції, і передусім інтеграції з регіональним лідером – Росією. Україна обрала інтеграцію замість тотального опору, але це не єдиний вибір, що постає перед нею. Наступний крок, який доведеться свідомо робити, – це вибір між пасивною та активною інтеграцією. Україна має всі необхідні передумови для активної інтеграційної позиції – головний висновок щомісячної публікації МЦПД

6 липня 2010 року в МЦПД відбувся круглий стіл, під час якого було представлено черговий випуск аналітичного видання МЦПД “В Україні”. Тема випуску “Україна має вибір” стала продовженням дискусії “Порядок денний Росії щодо України”, розпочатої у попередньому числі цього видання.

Курс України на євроатлантичну інтеграцію всупереч Росії провалився. Конфронтація в зовнішній і внутрішній політиці України поставила євроатлантичну спільноту перед неможливим вибором.

У сучасному світі інтеграція – невідворотний процес, якого Україні не уникнути. На пострадянському просторі існують три інтеграційні моделі: пасивна інтеграція (Білорусь), опір і розкол держави (Грузія) або активна інтеграція (Казахстан). Отже, подальший розвиток подій в Україні може відбуватися за двома сценаріями.

Сьогоднішня реальність: пасивна інтеграція

Росія активно і послідовно реалізує власний порядок денний – повернення України назад до своєї орбіти, що полягає в:

- закріпленні позаблокового статусу України та її відмова від наміру вступити до Північноатлантичного альянсу;
- контролі Газпрому над газовим сектором України, зокрема газотранспортною системою;
- відновленні галузевих конгломератів за радянським принципом через злиття російських та українських галузей економіки;

- наданні російській мові в Україні статусу другої державної;
- утворенні в Україні єдиної православної церкви під керівництвом Московського Патріархату.

За виконання цих умов доведеться платити, і Росія добре це усвідомлює. Найгучнішим прикладом є харківські домовленості: флот в обмін на газ. Менш широко відомі приклади стосуються угод у сфері атомної енергетики, коли Україна отримує застарілі технології за завищеними цінами разом з кредитом на будівництво реакторів. Високий рівень корумпованості української влади лише полегшує досягнення та реалізацію таких домовленостей.

Для реалізації цього сценарію є дві необхідні умови: відсутність здійснених реформ, спрямованих на впровадження європейських стандартів, і перехід до так званої керованої демократії. Першу умову Україна поки що цілком задовольняє. До виконання другої впевнено наближається.

Підтвердженнь того, що саме за цим сценарієм наразі рухається чи радше дозволяє себе вести Україна, навіть упродовж червня 2010 року було достатньо:

- Прийняття Закону “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України”, в якому закріплюється позаблоковість України та передбачається вилучення із Закону “Про основи національної безпеки України” положення про перспективу членства в НАТО.
- Прийняття за основу проекту Закону “Про порядок організації і

МЦПД підготував аналітичні записки для Європарламенту

Європарламент виклав на своєму сайті документи, підготовлені колишнім директором МЦПД, а нині членом Наглядової Ради Центру Ольгою Шумило. Аналітичні записки “Аналіз Національної індикативної програми 2011–2013 для Молдови” та “Аналіз Національної індикативної програми 2011–2013 для України” написано в рамках проекту “Записки для Європарламенту: експертна підтримка з питань зовнішньої політики”, який фінансується Європейським Парламентом. Великий вклад у підготовку документів здійснила команда експертів МЦПД, зокрема аналітик Програми “Зовнішня допомога” Катерина Зарембо. Генеральний Директорат з питань зовнішньої політики Європейського Парламенту високо оцінив якість документів.

проведення мирних заходів”, що не відповідає міжнародним стандартам і який різко засудило громадянське суспільство.

- Постанова Кримського парламенту про надання російській мові статусу регіональної.

Нинішню політику влади спрямовано на забезпечення порядку та стабільності. Цього неможливо досягти без глибокого реформування системи державного управління, що полягає в її увідповідненні до демократичного устрою та ринкової економіки.

Репресивними методами підтримувати стабільність тривалий час уряду не вдасться. Це призведе до погіршення економічної ситуації та скорочення надходжень до державного бюджету. Утиски української мови та повзуче знищення суверенітету держави неминуче зумовлять політичний опір і суспільні збурення.

Сценарій розчленування держави

На щастя, Україна поки що не має на своїй території гарячих точок і заморожених конфліктів, що приховують пряму загрозу її територіальній цілісності. Втім, на ризик розколу нашої держави не раз вказували численні дослідники зі світовим ім'ям, зокрема Самюель Хантінгтон, автор концепції зіткнення цивілізацій. Він виходить із належності українців до двох різних цивілізацій: православної – на Сході та європейської – на уніатському Заході.

Проявів відцентрових тенденцій і зі Сходу, і із Заходу за роки незалежності накопичилося достатньо для того, щоб Самюель Хантінгтон розглядав сценарій розколу України як достатньо ймовірний. Італійський журнал про геополітику "Limes", розширюючи цей сценарій, прогнозує: Донбас і Крим відходять до Росії, а кілька західних областей відокремлюються та, в тому чи іншому вигляді, приєднуються до Євросоюзу. На решті території України зберігається формально незалежна держава, що перебуває під потужним впливом Росії. Неминучий наслідок розгортання цього сценарію: зникнення з геополітичної карти світу суб'єкта України.

Блискавичні дії нової влади зі зближення з Росією разом із спробами обмеження демократичних свобод можуть спричинити не менш потужну протидію в регіонах, де переважають антиросійські настрої. Спекулювання чутливими для обох сторін темами, як-от мова чи історія з політичних міркувань, може розхитати маятник взаємного антагонізму настільки, що найменший привід стане вирішальним і зробить процес розпаду необоротним.

Сценарій ініціативної інтеграції

Україна не боїться зближення з Росією та інтеграції з нею. Саме взаємна інтеграція становить основу зв'язків між державами у сучасному глобалізованому світі.

Сліпа покора або глухий опір – не кращі модальності для спілкування з

державою, що є нашим стратегічним партнером. Для цього підходить активна позиція. Україна цілковито підтримує інтеграційні процеси з Росією та пропонує своє бачення того, яким чином вони мають відбуватися.

По-перше, всі інтеграційні процеси в будь-якій сфері відбуваються на основі єдиних політичних принципів, а не торгів за економічні активи. За зразок береться досвід ЄС, де нині створено найбільш досконалий модель дотримання інтересів кожного з учасників інтеграційного об'єднання. Це наповнює європейський вектор, проголошений Президентом як головний, реальним змістом і наближає Україну та Росію до вимог ЄС, створюючи умови для їхньої участі у ширших інтеграційних утвореннях. Водночас країни залучаються до спільних російсько-українських проектів як гаранті виконання взаємних зобов'язань. Якщо здійснюється модернізація газотранспортної системи – то тільки за участі європейських партнерів.

По-друге, Київ стає центром усіх інтеграційних процесів і базою реалізації спільних проектів. Саме тут розташовуються всі новостворені інтеграційні інституції. Територіальний принцип розміщення центру інтеграції в Києві є вирішальним. Чому Москва погодиться? А чому їй не погодитися, якщо це є непохитна позиція Києва, що спирається на історію та європейські принципи інтеграції.

По-третє, застосовується принцип дзеркальності зобов'язань. Україна має принципову позицію щодо української мови як єдиної державної, втім, на вимогу Москви, забезпечує належні умови та підтримку для розвитку російської мови та культури. Зі свого боку, Російська Федерація сприяє активній медійній, освітній і культурній політиці в місцях компактного проживання українців – Москва, Сибір, Далекий Схід, Краснодарський край, Сургут, Тюмень, Владивосток, – фінансуючи україномовні школи та ЗМІ коштом власного державного бюджету.

Щодо Європейського Союзу цей сценарій означатиме не відмову України від євроінтеграційних намірів, а навпаки – наполегливе та послідовне наближення до європейських стандартів. Держава – регіональний лідер, яка активно співпрацює з одним зі світових центрів сили, є набагато бажанішим і цікавішим партнером для ЄС і НАТО, аніж країна, що не може дати собі раду у відносинах з найближчим сусідом.

Цей сценарій реалізується в Україні завдяки наявності всіх необхідних передумов:

- Консолідована, сильна та ефективна влада.
- Амбітні цілі, що ставлять перед собою Президент і його політична сила.
- Публічно заявлена готовність керівництва країни до здійснення реформ.
- Інтелектуальна спроможність до вироблення нової державницької ідеології постконфлікту.
- Високий рівень довіри населення до влади.
- Підтримка західних партнерів, які не зацікавлені повністю втрачати Україну як незалежного гравця. ■

В Україні – щомісячна публікація МЦПД, що інформує про поточні політичні події в Україні та надає поглиблений аналіз головних тенденцій внутрішньої та зовнішньої політики України.

Новий випуск публікації завантажуйте: http://www.icps.com.ua/files/articles/58/11/Inside_Ukraine_UKR_9.pdf.

За додатковою інформацією звертайтеся до автора публікації Максима Бороди за телефоном (044) 484 4400 чи електронною поштою mboroda@icps.kiev.ua.

Шановні читачі!

Наступний **Вісник Центру** очікуйте 6 вересня!

вісник центру є двотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402
Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) – провідний український незалежний аналітичний центр, який був заснований за ініціатииви Інституту Відкритого суспільства 1994 року. Наша місія – сприяти подальшій демократизації та модернізації України через продуману та поінформовану європеїзацію.

Директор Центру Віра Нанівська.
Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Web: <http://www.icps.com.ua/>